

Српска Православна Црква је проговорила језиком своје суштине

Колоне које чекају да се поклоне Појасу Пресвете Богородице су слика Србије која има наду и стални подсетник на то зашто нам је Црква неопходна за спасење, али и за овдашњи живот. У сусрет празнику, нисмо могли да добијемо вреднији дар.

У нашем савременом друштвеном амбијенту ауторитет Српске Православне Цркве често је оспораван и брањен у контексту националног питања, што је сасвим разумљиво када се има у виду органска и историјска повезаност српске државе и државности са личношћу, делом и поштовањем Светог Саве, са православним идентитетом немањићке баштине и, нарочито, када се са извесне временске дистанце сагледа наша национална прошлост као континуитет заједничких страдања и преживљавања Цркве и народа, који су чак и у оквирима суштински непријатељске југословенске државе сачували јединство и пелцер опстанка, поделивши још једном искуство прогона и окупације.

Српска Православна Црква, дакле, нема ниједан разлог да се било коме извињава због тога што је данас политички актер првог реда у Србији. Сви

покушаји да се императив секуларизације, оличен у идеалу „одвојености државе и Цркве“, представи као врх цивилизацијске пирамиде друштвеног прогреса, важан аспект постхришћанске фазе западне просветитељске традиције, која управо у нашим данима доживљава кулминацију бесмисла, код нас су у ствари ретроградни. Препознају их настављачи идеологије која није успела позитивно да одговори на потребе наше националне заједнице. Напротив, донела јој је само најгоре исходе – ратове, страдања, распарчавање државе, сиромаштво и, најопасније од свега, идентитетску конфузију захваљујући којој се, ни деценијама након формалног пада комунизма, процес националног буђења није приближио зениту.

Капија есхатолошке стварности

Када говоримо о идентитету, у перспективи националног интереса, најчешће, логично, мислимо на колективни ниво саморазумевања, и тада у првом плану видимо политичку улогу и потенцијал Српске Православне Цркве. С обзиром на то да је савремена култура учинила све што може да маргинализује важност личног односа појединца са Црквом, дајући свим другим реалним и измишљеним идентитетима предност у односу на верско осећање и самоодређење, у виђењу значаја Српске Православне Цркве за нашу заједницу доминантна је историјска перспектива. Понекад се чини да тај макроплан гуши и потискује мистичко биће Цркве, истичући стално њену друштвену функцију и институционални карактер. Тако се неретко дешава да и они који бране Цркву од учесталих напада избегавају да промене фокус. Они тако настоје да направе драстичан отклон од савременог концепта религиозности који акцентује личну (квази)духовност као припадајућу интимном простору отуђене индивидуе.

Значај доласка Појаса Пресвете Богородице у Србију открива се управо на нивоу саме суштине хришћанског схватања и доживљаја живота, света, историје и сопства

Истовремено, да би се пронашао заједнички језик са просечним савременим човеком, који поистовећује веру и морал, и који је већ увелико духовно оштећен, будући да живи у цивилизацији која обоготворава рацио и формалну логику, чак и када се у јавном простору говори о личној, интимној религиозности, често се прибегава флоскулама које свODE Христову проповед и смисао хришћанства на низ савета о томе како постати добар човек. Ипак, у савршеном поретку ствари, доброта и моралност су последице, а не циљ хришћанског живота. Циљ је заједница са Христом.

У свим ситуацијама када хришћани исповедају своју веру као аутентични и дубоки лични доживљај стварности, атеистичка јавност у Србији добије фрас, и то је, у неку руку, потпуно разумљиво. У интелектуалним и вербалним напорима да се смисле што увредљивији изрази, па се тако литија назива црном хроником, мошти светитеља лешевима и томе слично, заправо се разоткрива дубина јаза који стоји између рационалног, секуларистичког и материјалистичког погледа на живот и свет и мистичког бића Цркве – њене супстанце која не негира и не укида друштвене функције и историјски идентитет који она поседује, али их надилази и испуњава смислом.

Значај доласка Појаса Пресвете Богородице у Србију открива се управо на нивоу саме суштине хришћанског схватања и доживљаја живота, света, историје и сопства. У перспективи вере, у метафизичкој реалности сусрета, физичко присуство предмета који је на свом телу носила Христова Мајка представља снажно сведочанство њеног личног присуства: и ту, макар на тренутак колико траје поклоњење светињи, човек излази из своје свакодневице и пред њим се Црква указује као капија есхатолошке стварности. Тражећи благослов, утеху, опроштај или чудо, хиљаде Срба од Спасовдана до Тројица поклонили су се или ће се тек поклонити овој светињи, чекајући сатима у тишини и молитви, путујући неретко сатима до Београда и натраг само да би начинили ту једну метанију.

Без обзира на то што су бројни медији испратили, са више или мање интересовања, овај догађај, ипак преовладава утисак да се ово мајско ходочашће одвија у некој паралелној српској реалности, која нема много додирних тачака са оним што нам се догађа изван тог несагледивог реда испред Храма на Врачару. Немогуће је не поставити питање – ко су у ствари сви ти људи који стрпљиво стоје по читав дан, или до дубоке ноћи, да би исказали поштовање и љубав Богородици, куда и какви одлазе након тога, хоћемо ли моћи сутра да их препознамо када се сретнемо у продавници, у парку, на протесту, на изборном или радном месту? Зашто чим се удаљимо од светиње престајемо да осећамо и узајамну повезаност?

У атмосфери општег неповерења која се усијала до саме мржње, спорадична наклапања о значају дијалога показала су се потпуно јаловим.

Чини се да је Српска Православна Црква још једном једина разумела осетљивост тренутка и потребу да се друштвени сукоб заиста превазиђе, а не искористи, те је уместо политичких меморандума, тенденциозних посланица и испразних говораница о помирењу донела у Србију светињу која

треба унутрашњом светлошћу да нам покаже излаз – и то је најдубљи чин љубави који је уопште замислив из перспективе верника.

Највреднији дар

На конференцији Однос манастира Ватопеда и православних Срба на размеђу прошлости и садашњости одржаној 26. маја у Београду, архимандрит Јефрем, игуман манастира Ватопед, између осталог је рекао: „Вишевековна историја манастира Ватопеда сведочи, према речима блаженопочившег старца нашег Јосифа Ватопедског, да је манастир увек једном ногом стајао у исихазму, а другом у мисији, подржавајући не само грчки народ него и све православне народе у тешким временима, нарочито у доба турског ропства. Тако су створене нераскидиве духовне везе са Русијом, Румунијом, Бугарском, а посебно са Србијом, због односа нашег манастира са двојицом народних вођа и светаца српског народа.“

Стајати, дакле, једном ногом у исихазму, а другом у мисији, значи, у ствари, бити Црква: не напуштајући унутрашњи ритам молитве и пребивање у Богу, старати се о човеку и о свету, о свакој људској души понаособ. Тако су се, доносећи Богородичин благослов у Србију, наши црквени јерарси на челу са Патријархом показали као истински пастири, остављајући медијска препуцавања, жамор друштвених мрежа и политичког јавашлука у другој реалности, у којој се Срби између себе даноноћно псују, туку и проклињу. Измештајући своју делатност, мисију и поруку из домена свакодневне политике у руке саме Богородице, Српска Православна Црква обратила нам се коначно без снисхођења духу рационализма, материјализма и цинизма којима смо заражени, одбацујући принуду да нужно и искључиво поступа као политички актер и национална институција, премда свакако остајући у свему српска – потврдила је своју свету, саборну и апостолску природу и таква отворила врата Храма пред непрегледном реком људи који су се одазвали на њен позив.

У сусрет празнику Силаска Светог Духа на апостоле, рођендана Христове Цркве, ни ми, као српски народ, ни свако од нас појединачно, нисмо могли да добијемо вреднији дар

Постоји, дакле, загонетно духовно биће нашег народа, можда у реалности прагматично и политички неупотребљиво, можда недовољно самосвесно, можда сувише индивидуалистичко да би могло деловати као некакав национални талас буђења, али ипак живо и здраво, жедно светиње и близине Бога, непорециво – јер је по благослову Ватопеда боравак Богородичиног

појаса у Србији продужен, зато што се ред испред Храма ни након недељу дана није скратио. Од изругивања и не нарочито духовитих и свежих шала на интернету, до покушаја да се масовност овог ходочашћа објасни затуцаношћу, помодарством и потребом да се креира актуелан а побожан садржај за друштвене мреже, разумљиво је зашто они који религиозност сматрају анахроном неурозом теже да омаловаже или рационализују слику Србије какву не желе, а ипак морају да гледају ових дана у Београду.

И колико год да је Црква за њих опасан политички играч и практично непобедив непријатељ у идентитетском рату, ипак се на том полемичком пољу осећају комфорније – понављање фраза које потичу још из времена када су се хватали за дугме при сусрету са свештеником и измишљање бизарних афера унедоглед спадају у домен жуте штампе, а ту се примитивни, духовно закржљали, премда интелектуално надмени, грађанин осећа као код куће.

Међутим, када Црква проговори језиком своје суштине, мистичном силом Светог Духа, она се обраћа човековом духу и одазивају се они који су духовно живи. Таква су лица оних који након шест, девет или више часова чекања приступе светињи и падну на колена пред њом. То је слика Србије која има наду и стални подсетник на то зашто нам је Црква неопходна за спасење, али и за овдашњи живот. У сусрет празнику Силаска Светог Духа на апостоле, рођендана Христове Цркве, ни ми, као српски народ, ни свако од нас појединачно, нисмо могли да добијемо вреднији дар.

И не, заиста ме није брига који ауто вози мој свештеник.

Тајана Потерјахин, рођена 1987. године у Београду, дипломирала је етнологију и антропологију на Филозофском факултету у Београду. Аутор је романа „Мучитељ” (Нови књижевни круг, 2012), „Варошка легенда: Први снег” (Чигоја штампа, 2017; Дерета, 2021), „Варошка легенда: Ћавољи тефтер” (Дерета, 2021), „Варошка легенда: Неман” (Дерета, 2022) и „Вукови и пастири” (Дерета, 2023). Ексклузивно за Нови Стандард.

Извор: Нови Стандард

spc.rs